

נובע מזה שהפועל קנוי לו לעבודה, אך קבלן, למ"ד דאומן קונה בשבח כלי, אינו קנוי לבעה"ב לעבודה שהרי עבודתו של עצמו היא ואח"כ הוא מוכר את השבח]. ובאמת הדבר תלוי בגדר הבעלות שיש לאומן בשבח שהשביח בכלי, דדעת הקצוה"ח בסי' ש"ו סק"ד דאין זו בעלות גמורה אלא רק כמשכון ביד האומן, ואכ"מ. ועוד תירצו דכל הקנין של האומן בשבח הכלי אינו אלא כדי להיות מובטח על שכרו, ובנידון דידן שמקדים ומשלם לו את שכרו קודם שהתחיל לעבוד אינו קונה כלל וא"כ הוא דומה לפועל שגופו קנוי ומשועבד לבעה"ב לעשות מלאכתו ושוב יש בזה היתר דפסיקה מן הדין, ודו"ק. עוד נראה דכיון שהאומן משעבד את עצמו להשביח את החפץ של בעה"ב ואין דינו כסתם מוכר וגם בעה"ב משועבד לקנות ממנו את השבח לכן כשנותן לו מעות מתחלת העבודה כבר הוי תחלת הזמן המתאים לתשלום ואין זה בגדר הקדמת מעות, וכדין פועל.

קבלן שעשו עמו קנין

ט. צ"יין ש"ך חו"מ סי' של"ג סק"ד שמאריך להוכיח דפועל יכול לחזור בו אף אם עשה קנין, אך לגבי קבלן מסכים הש"ך דקנין מהני שלא יוכל לחזור בו. ולפ"ז כתב בשו"ת שבט הלוי ח"ג סי' ק"י שאם הקדים מעות לקבלן קודם שהתחיל לעבוד ועשה עמו קנין אין בזה חשש רבית כיון שאינו יכול לחזור בו. ולצ"ענין השאלה איזה קנין מהני בפועל [להריטב"א דס"ל דקנין מהני שלא יוכל לחזור בו] ובקבלן, בלשון הריטב"א מ' דמיירי בקנין סודר [ולשונו היא דכיון שעשה קנין לטפויי אתי שלא יוכל לחזור בו, ומ' קצת שאין הקנין יוצר חלות אחרת אלא דע"י הקנין מותר הפועל על זכותו לחזור בו בחצי היום, וכן מבואר בתשובת הריטב"א סי' קי"ז שכתב דהוי בגדר מתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון].

ולצ"ענין קנין כסף מצינו לכא' סתירה בריטב"א. דבס' קצות החשן סי' של"ג סק"ה מעתיק את דברי הריטב"א ר"פ האומנן דף ע"ה: סוד"ה להביא האומר דה"ה אם הקדים לפועל את כל שכרו ה"ז כמו שעשה קנין עם הפועל וחייב הפועל להשלים את המלאכה ע"י עצמו או ע"י אחרים או לשלם לבעה"ב מה שנפסד ע"כ. ואילו בב"ב פ"ז מיירי ג"כ בפועל שקיבל את כל שכרו מראש ואפ"ה אמרו בזה רבינו יונה והריטב"א דהפועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום, ורק אם עשו קנין סובר הריטב"א דאינו יכול לחזור בו. [ואולי י"ל דכיון שהבאנו מלשון הריטב"א דהא

ואעדור עמך. וכתבו הט"ז שם ורע"א בשם הש"ך שמותר ליתן חטים תמורת דוחן בדרך מקח כאשר יש היתרים של פסיקה, וא"כ ה"נ בנכש עמי ואעדור עמך יהא היתר בדרך מקח כדין פסיקה עם פועל כשאין ההזלה ניכרת].

ו. הא דהתירו בגמ' ב"ב להקדים מעות לפועל אם מתחיל בעבודה מהיום, נראה לכאורה דהיינו דוקא אם אין הפסק זמן ניכר בין הקדמת המעות לבין התחלת השכירות. אך אם נתן לו את המעות בבוקר והסכימו שהשכירות מתחילה משעות אחה"צ הוי הקדמת מעות ואסור אף שעתיד להתחיל לעבוד באותו היום.

עוד נ' דכל שהפועל כבר שכור לבעה"ב ה"ז מותר אף שבעה"ב עדיין לא נתן לו עבודה לעסוק בה, דכיון שהוא שכור לו ויקבל שכר על השעה הזו ה"ז כשכירות שכבר החלה.

הקדמת מעות לפועל שעשה עמו קנין

ז. כתב הנ"י ב"ב פ"ז בשם הריטב"א בשם רבותיו דכיון שהאיסור להקדים מעות לפועל נובע מזה שהפועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום לכן אם עשו קנין עם הפועל [וכנראה כוונתו בסתמא לקנין סודר] אין הוא יכול לחזור בו ושרי להקדים לו מעות אף שאינו מתחיל בעבודה מיד אלא במועד מאוחר יותר. אמנם לדינא קשה להתיר ע"פ זה כיון שהש"ך בחו"מ סי' של"ג סק"ד מביא הרבה ראשונים הסוברים דאף אם עשו קנין מ"מ יכול הפועל לחזור בו. ועי' לקמן אות ט' בדין קבלן שעשו עמו קנין.

הקדמת מעות לקבלן

ח. צ"י גר"ז סי"ד שכתב שאין חילוק בין פועל שהוא שכיר יום לבין פועל הנשכר לעבוד בקבלנות, ובשניהם אסור להקדים מעות אם אינו מתחיל מיד בעבודה, ואם מתחיל מיד ה"ז מותר בשניהם.

ויש שהקשו לדעת הראשונים שנקטו להלכה דאומן קונה בשבח כלי [נועי' ש"ך חו"מ סי' ש"ו סק"ג שהביא כמה וכמה ראשונים שפסקו כך ולכן נקט דהוי ספיקא דדינא] א"כ נמצא דהתשלום לאומן אינו עבור העבודה שהרי העבודה משביחה את החפץ והאומן בעלים על אותו שבח, אלא התשלום הוא על עצם השבח, דהאומן מוכר את השבח לבעה"ב, וא"כ כל העושה פסיקה עם קבלן שיתקן לו איזה חפץ ה"ז כנותן מעות עבור השבח שעדיין אינו בעולם, וגם לא שייך בזה היתר דיצא שער, ויאסר כדין פסיקה על חפצים שאין לו. [דעיקר ההיתר של פסיקה עם פועל